

KUKA ON KUKIN ORGANISAATIO-TUTKIMUKSESSA

Pugh, D. S. & Hickson, D. J.: Writers on Organizations. 4th Ed. London: Penguin Books 1989. 210 p. ISBN 0-14-009150-5 (pbk.)

Teos on uusi laitos Derek S. Pughin, David J. Hicksonin ja C. R. Hiningsin ensimmäisen kerran jo vuonna 1964 julkaisemasta, myöhemmin suuren suosion saavuttaneesta ja useampia uudistettuja laitoksia (2nd Ed. 1971; 3rd Ed. 1983) tuottaneesta käsikirjasta. Nyt ilmestyneessä, neljännessä laitoksessa on alkuperäisestä kirjoittajakolmikosta C. R. Hinings jättänytynyt kokonaan pois. Teoksen hyvään laatuun muutoksella ei kuitenkaan ole ollut vaikutusta.

Rakenne ja pääsisältö

Edellisten laitosten tapaan käsikirja sisältää lyhyet, 4—7 sivun pituiset esittelyt eräistä kirjoittajien kaikkein merkittävimmiksi arvioimista organisaatiotutkijoista tai tutkimusryhmistä. Kunkin esittelyn yhteydessä kuvataan lyhyesti kohdehenkilön tai -ryhmän taustatiedot ja pääteokset sekä heidän teoreettisten näkemystensä pääsisältö.

Sivumääräiseen lyhyyteensä nähden esittelyjaksot ovat harvinaisen asiantuntevasti laadittuja. Esittelyn kohteena olevien kirjoittajien ajatuksiin perehtymättömille lukijoille ne antavat tiivistetyn yleiskuvan kohdehenkilöstä tai -ryhmästä. Kohteita paremmin tunteville ne tarjoavat puolestaan hyvän vertailukohteen, johon on opettavaista verrata omia mielikuvia ja tulkintoja. Lisäksi esittelyt ovat osoittaneet käyttökelpoisuutensa käsikirjakäytössä niin organisaatioteorian opiskelussa kuin luentojen, esitelmien ja jopa tukielmien ja tutkimusten valmistelussa.

Kaiken kaikkiaan kirjassa esitellään 36 eri tutkijaa tai tutkimusryhmää. Käsikirjan entistä rakennetta mukailien esittelyluvut on ryh-

mitelty viiteen erilliseen teema-alueeseen, jotka samalla muodostavat teoksen pääluvut: organisaattiorakenteet (luku 1), organisaation ja ympäristön väliset suhteet (luku 2), organisaatioiden ohjaus ja johtaminen (luku 3), päätöksenteko organisaatioissa (luku 4) sekä ihmiset organisaatioissa (luku 5). Kunkin teema-alueen alkuun on sisällytetty lyhyt johdanto.

Muutokset edelliseen laitokseen

Organisaatiotutkimuksen piirissä kuluneiden vuosien aikana tapahtunut kehitys ja tutkimuksen painopistealueissa tapahtuneet muutokset on uusitussa laitoksessa otettu kohtuullisen hyvin huomioon. Edelliseen laitokseen sisällytyneistä esittelyistä on poistettu 12 kirjoitusta samalla kun mukaan on otettu 10 kokonaan uutta esittelyä. Lisäksi kaikki entiset esittelyt on tarkastettu ja saatettu ajan tasalle.

Uudesta laitoksesta poistettuja ovat Chester Barnardia, Alvin Gouldneria, Amitai Etzionia, Edward E. Lawleria, C. Northcote Parkinsonia, Alfred P. Sloania ja Sir Geoffrey Vickersiä koskevat esittelyt. Heidän asemansa organisaatiotutkimuksessa on siis käsikirjan kirjoittajien mukaan heikentynyt. Tutkimuksen painopiste-alueiden siirtymää ja »ajan henkeä» kuvastavana muutoksena voidaan pitää sitä, että uudesta laitoksesta on poistettu kokonaan edelliseen laitokseen sisällytynyt, organisaatioiden ja yhteiskunnan välisiä suhteita käsitellyt pääluke. Himmenneiksi (?) tähdiksi on tältä osin arvioitu Robert Michels, James Burnham, William H. Whyte, John Kenneth Galbraith ja E. Fritz Schumacher.

Poistettuja jaksoja korvaavien esittelyiden kohteiksi on valittu joukko 1980-luvun keskustelussa voimakkaasti esillä olleita henkilöitä tai ryhmiä. Esittelynsä ovat saaneet James D. Thompson (teoksesta *Organizations in Action*), Jeffrey Pfeffer ja Gerald R. Salancik (resurssi-riippuvuusmalli), Raymond E. Miles ja Charles C. Snow (adaptaatiostrategiat), Michael T. Hannan ja John Freeman (populaatioekologia), Geert Hofstede (kan-

sallisten kulttuurien vertailu), Harry Braverman (työprosessidebatti), Thomas J. Peters ja Robert H. Waterman (Menestyksen profiilit), William Ouchi (teoria z ja japanilainen liikkeenhoito), Rosabeth Moss Kanter (sukupuoliroolit yrityksissä) ja Edgar H. Schein (uradynamiikkaa koskevat kirjoitukset).

Vaikka uusien esittelyjaksojen kohteiksi valitut henkilöt kiistatta edustavatkin käydyssä keskustelussa vahvasti esillä olleita ajattelutapoja, voidaan varsinkin eräiden, yksinomaisesti yritysjohton konsultointiin keskittyneiden ja organisaatiotutkimuksen kehitykseen vain heikosti vaikuttaneiden henkilöiden (esim. Peters & Waterman) esittelyä oudoksua. Valintojen jonkin asteiseen sattumanvaraisuuteen viittaa myös se, että esittelyistä puuttuu kokonaan eräitä koko 1980-luvun organisaatiotutkimuksen kehitykseen kaikkein syvimmin vaikuttaneita tutkijoita (esim. Karl E. Weick).

Yleiskuva

Puutteistaan huolimatta kirjasta jää positiivinen mielikuva. Se sisältää hyviä yleisesittelyjä eräistä merkittävimmistä, tai ainakin käydyssä keskustelussa kaikkein useimmin esillä olleista tutkijoista.

Opiskelijoille, alan harrastajille ja nuoremmille tutkijoille teos on hyödyllinen apuväline, jonka avulla voi lisätä, syventää ja varmistaa omaa tietämystä eräiden keskeisten teoreetikkojen taustoista ja keskeisistä ajatuksista. Alueeseen paremmin perehtyneille se on käyttökelpoinen, kuka on kukin -teosten tapainen muistikirja, josta voi tarkistaa vaikkapa »modernien klassikoiden» ura- tai elämäntietoa. Parhaimmillaan teos onkin kiistatta silloin, kun halutaan nopeasti selvittää milloin mielenkiinnon kohteena oleva tutkija on syntynyt, milloin hän on kuollut, missä vaikuttanut tai mitä hän on pääteoksissaan esittänyt.

Kriittisiä arvioita tai perustietoja tarkempia analyysejä kirjasta on turha etsiä. Tätä tarkoitusta varten on olemassa suuri joukko muita lähteitä.

Matti Mälikä